

Täysistunto

Keskiviikko 16.11.2022 klo 13.59—19.02

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 255/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle siivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Tässä yhteydessä lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.19 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu rahapelituotolla rahoitettujen toimintojen uutta rahoitusmallia koskeva arpajaislain muutosesitys. Tämän sisäministeriössä valmistellun hallituksen esityksen lisäksi rahoitusmallikokonaisuuteen liittyy sosiaali- ja terveysministeriössä ja maa- ja metsätalousministeriössä valmistellut hallituksen esitykset, joista käydään myöhemmin omat lähetekeskustelunsa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön on tarkoitus vielä antaa omaa toimialaansa koskeva hallituksen esitys eduskunnalle.

Arpajaislain muuttamisen tavoitteena on poistaa rahapelituotolla toistaiseksi rahoitettujen toimintojen yhteys Veikkaus Oy:n tuottoon ja siten samalla tehostaa rahapelihaittojen torjuntaa. Uutta rahoitusmallia koskevien lakiehdotusten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 alusta.

Arvoisa puhemies! Rahapelituotto on kautta aikain käytetty yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen. Tämän on katsottu olevan yhteiskunnan edun mukaista. Voimassa olevan arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n tuotto käytetään urheilun ja liikunnan, tieteen ja taiteen, nuorisotyön, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen. Vaikka rahapelituotto ei ole EU-oikeudessa hyväksytty peruste ylläpitää yksinoikeusjärjestelmää, tosiasiallisesti tuotolla on ollut huomattava merkitys erilaisten yleishyödyllisten toimintojen rahoittamisessa.

Koska rahapelitoiminnan tuotto on viime vuosina kääntynyt laskuun muun muassa rahapelihaittojen torjuntaa tehostaneiden toimenpiteiden ja rahapelaamisen muutosten vuoksi, loppuvuodesta 2020 käynnistettiin selvitystyö tuoton alentumisen vaikutuksiin valmistautumiseksi. Erkki Liikasen puheenjohtama työryhmä esitti neljä erilaista vaihtoehtoa rahapelituottojen jakamisen osalta. Tämän vuoden helmikuussa valtioneuvoston asettama valtiosihteerihankeryhmä ja parlamentaarinen seurantaryhmä saivat valmiiksi ehdotuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

uudesta rahoitusmallista, joka perustui osaltaan Erkki Liikasen työryhmän ensisijaiseen ehdotukseen kokonaisuudistuksesta.

Nyt käsittelyssä olevassa esityksessä ehdotetaan, että arpajaislakia muutettaisiin uutta rahoitusmallia vastaavaksi. Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoituksista luovuttaisiin ja tuotto käytettäisiin valtion talousarvion mukaisiin menoihin ilman nykyisiä korvamerkintöjä. Ne toiminnot, joita nyt on rahoitettu rahapeli tuotolla, saisivat jatkossa rahoituksensa menokehysten sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista eivätkä siis enää Veikkaus Oy:n tuotosta. Arpajaislaissa säädetään tuoton käyttötarkoitusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön myöntämistä valtionavustuksista ja -osuuksista. Uudessa rahoitusmallissa nämä ministeriöt päättäisivät edelleen valtionavustusten ja valtionosuuksien myöntämisestä valtion talousarvion mukaisten määrärahojen puitteissa. Kaikki avustuksiin liittyvät pykälät kumottaisiin arpajaislaista ja tarvittavilta osin avustusmenettelyistä säädettäisiin ehdotetuissa uusissa sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön valmistelemissa laeissa, joista keskustellaan myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman lähtökohtana on ollut rahapeli haittojen torjunnan tehostaminen yksinoikeusjärjestelmässä. Aiemmin hallituskaudella on toteutettu laaja arpajaislain uudistus tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi vuoden alusta voimaan tulleella arpajaislakiuudistuksella on hallitusohjelman mukaisesti tehostettu rahapelikäytön ohjautumista arpajaislailla säänneltyyn Veikkaus Oy:n tarjontaan. Nyt käsittelyssä oleva arpajaislain uudistaminen uuden rahoitusmallin mukaisesti on myös yksinoikeusjärjestelmän perusteena olevan pelihaittojen torjunnan kannalta merkittävä.

Veikkaus Oy:n tuoton käyttötarkoitusten muuttaminen esitetyllä tavalla tukisi tutkimustiedon valossa rahapeli haittojen torjuntaa nykyistä järjestelmää tehokkaammin ja parantaisi mahdollisuuksia toteuttaa rahapeli haittoja torjuvia toimenpiteitä. Hallituksen esityksen valmistelussa on myös kiinnitetty erityistä huomiota EU-oikeuteen, jota valtiosihteerihankeryhmä ja parlamentaarinen ryhmä yhteisymmärrysmuistiossaan korostivat. Uuden rahoitusmallin katsotaan olevan sopusoinnussa EU-oikeuden kanssa. Rahapeli haittojen torjunta on jatkossakin järjestelmämme EU-oikeudellinen perusta ja Veikkaus Oy:n tuotto niin sanottu suotuisa liitännäisseuraus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kivisaari.

17.24 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri hyvässä esittelypuheessaan totesi, tämän esityksen tavoitteena on poistaa rahapeli tuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapeli haittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä. Veikkaus Oy:n tuotolla rahoitetuille toiminnoille on tarkoitus ottaa käyttöön juurikin parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu uusi rahoitusmalli, jossa toimintoja rahoitettaisiin vuoden 24 alusta lukien menokehysten sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. Rahapelitoiminta ajautui monista syistä Suomessa vaikeuksiin, ja pelaamisen tuloutus väheni. Jatkossa Veikkaus siis tuottaa sen mitä tuottaa ja eduskunta määrittelee määrärahan.

Puhemies! Vaikeina aikoina myös henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin merkitys korostuu. Siksi on hyvä, että hallitus turvaa Veikkauksen edunsaajien tuloutuksen jo vuodelle 23 ja siten aikaistaa parlamentaarista sopimusta. Tällöin sysimusta näkymä on nujerrettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

Suomen lukuisat järjestöt tekevät korvaamatonta työtä tieteen, taiteen, liikunnan, nuorisotyön tai sosiaali- ja terveystalouden saralla. Järjestöjen tekemä työ tavoittaa lähes jokaisen suomalaisen. Poliittika on siis tehtävä ajassa, ja se aika on nyt.

Järjestöt kantavat myös yhteiskuntavastuuta luomalla suomalaisille hyvinvointia ja auttamalla ihmisiä selviytymään hankalista elämänvaiheista. Ilman näiden tahojen työtä monet suomalaiset jäisivät myös ilman liikuntaharrastuksia ja kulttuurielämyksiä. Esimerkki todella löytyy vaikkapa liikunta- ja urheilukentältä. Liikunta ja urheilu on Suomen suurin kansanliike. Seuratoimintaan osallistuu peräti 1,8 miljoonaa ihmistä. Seurat ovat siis suurimman kansanliikkeen kivijalka ja merkittävä hyvinvoinnin tuottaja ympäri maata. Esimerkiksi liikkumattomuuden kustannukset ovat Suomessa noin kolme miljardia euroa. Se on valtava summa, jota ei tarpeeksi tunnusteta. Järjestöt taklaavat siis myös tätä hyvinvointivajetta, ja sen merkitys on yhteiskunnallisesti aivan valtava.

Siis yhteiskunnallinen peruste liikunnan ja myös kulttuurin rahoitukselle on uudessakin rahoitusmallissa vahva. Liikunta ja kulttuuri kytkeytyvät vapaa-ajan ja elämysten lisäksi erittäin vahvasti ainakin terveyteen, toimintakykyyn ja hyvinvointiin, mukaan lukien mielenterveysongelmien ja yksinäisyyden ehkäisy, julkisen talouden kestävyyteen, kestäväan kehitykseen, tuottavuuteen, maanpuolustuskykyyn ja oppimiseen. Rahoitusta onkin siis perusteltua vahvistaa ja monipuolistaa.

Puhemies! Tämähän on hyvä ja ymmärrettävä esitys, mutta tällä puheenvuorolla korostan järjestötyön merkitystä keskeisenä suomalaisen yhteiskunnan kulmatolppana. Ja se pitää kyllä vastaisuudessakin turvata.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lundén.

17.28 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Todellakin esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia. Esityksen tavoitteena on poistaa rahapeliuotoilla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta. Tavoitteena on myös vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

Vaikka rahapeliuottojen käytön nykyisen kaltainen kytkös edunsaajuuteen katkaistaankin, kaikki Veikkauksen peleistä tuleva tuotto käytetään jatkossakin suomalaisen yhteiskunnan ja suomalaisten hyväksi. Veikkaus on tehnyt mittavia toimia, joilla on parannettu pelaamisen turvallisuutta ja pyritty tehokkaasti vähentämään rahapelihaittoja.

Arvoisa herra puhemies! Tahdon tässä mainita muutamalla sanalla, mitä näitä toimenpiteitä Veikkaus on tehnyt ja että pidän Veikkausta vastuullisena toimijana. Esimerkiksi hajasijoitettuihin peliautomaatteihin ja kasinoiden pelaamiseen on tullut pakollinen tunnistautuminen ja peliautomaattien määrää on viimeisen kahden vuoden aikana vähennetty 18 600 automaatista 9 239 peliautomaattiin. Lisäksi Veikkaus on ottanut käyttöön myös kaikkea tunnistautuvaa pelaamista koskevan vuosittapriorajan ja rajoittanut markkinointia voimakkaasti. Lisäksi Veikkaus on tehnyt muun muassa seuraavia toimenpiteitä: laskenut maksimitappiorajoja nykyiselle tasolle 500 euroa vuorokaudessa ja 2 000 euroa kuukaudessa, päivittäistavarakaupoissa on rajoitettu peliautomaattien aukioloajat ajalle 9—21, peliautomaattien houkuttelevuutta on vähennetty, eivätkä automaatit enää mainosta itseään visuaalisilla efekteillä, kun niillä ei pelata. Rahapeliin markkinointia on vähennetty määrällisesti, ja markkinointi on aiempaa maltillisempaa, lisäksi peliryhmien riskitasoista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

kerrotaan Pelaa maltilla -sivuilla. Näiden tehtyjen toimenpiteiden seurauksena suomalaiset häviävät Veikkauksen peleihin noin puoli miljardia vähemmän kuin vielä muutama vuosi sitten.

Pelaamisen vähentyminen on tuntunut myös asiamiesten liiketoiminnassa, jossa Veikkauksen tuotteet ovat olleet monille elintärkeä osa asiakkaille tarjottua palvelua. Veikkaus on tehnyt työtä hyvässä yhteistyössä, koska kaikkien yhteisenä tavoitteena on pyrkiä vähentämään ja ehkäisemään pelaamisen aiheuttamia ongelmia.

Kuitenkin me kaikki olemme samaan aikaan varmasti huomanneet, että luvattomien yhtiöiden rahapelien markkinointi suomalaisille on jatkunut voimakkaana. Suomalaiset häviävät vuosittain arviolta satoja miljoonia euroja näille luvattomille toimijoille, ja rahamäärän on arvioitu edelleen kasvavan tulevina vuosina.

Arvoisa herra puhemies! Mielestäni jatkossa olisikin entistä tärkeämpää, että arpajaislaissa mahdollistetut keinot luvattoman tarjonnan vähentämiseen otetaan täysimääräisesti käyttöön. Veikkaus on tehnyt peleihinsä mittavia vastuullisuustoimia, ja näillä toimilla voidaan aidosti vähentää ongelmapelaamista, kun pelaaminen voidaan ohjata tehokkaasti niihin. Muutoin meillä on riskinä, että rahat valuvat ulkomaille mutta suomalainen yhteiskunta saa hoidettavaksi kasvavat, muusta kuin kotimaisesta pelaamisesta aiheutuneet ongelmat. Kannan tästä suurta huolta, ja nyt kun arvoisa ministerikin on paikalla, voisin kysyä: kannatteko te myös, arvoisa ministeri Mikkonen, tästä suurta huolta? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Torniainen.

17.31 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Mikkoselle tämän hallituksen esityksen esittelystä, jossa halutaan muuttaa arpajaislakia. Esityksen tavoitteenahan on poistaa rahapeli tuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta, ja myös tavoitteena on vahvistaa rahapelihaittojen ehkäisyä ja vähentämistä yksinoikeusjärjestelmässä.

Tässä yhteydessä haluan myös kiittää edustaja Kivisaarta omasta puheenvuorostaan, jossa hän nosti esille eri järjestöt, jotka ovat nauttineet Veikkauksen tuotoista ja sitä kautta saaneet toimintaansa rahoitusta. Todellakin nuo monet järjestöt — etenkin liikunta- ja kulttuurijärjestöt haluan nostaa tässä esille, jotka toimivat pääosin myöskin sitten vapaaehtoisuustoimin — ovat pystyneet oman toimintansa järjestämään, ja niillä järjestöillä on erittäin isoja vaikutuksia suomalaisten yleiskuntoon, liikunnan harrastuksiin ja kulttuuriharrastuksiin kaiken kaikkiaan, ja ei pelkästään näihin harrastuksiin, vaan myöskin sitten ennalta ehkäisevään toimintaan, esimerkiksi terveydenhuoltoon, ja sairastuvuuteen, jota pystytään ehkäisemään.

Myöskin on tärkeää, että kun tässä hallituksen esityksessä nytten sitten Veikkaus Oy:n tuotoista päätetään, niin rahoitetulle toiminnalle on tarkoitus ottaa käyttöön parlamentaarisessa yhteistyössä valmisteltu rahoitusmalli, jossa niitä rahoitettaisiin vuoden 2024 alusta lukien menokehyksen sisältä yleiskatteellisista budjettivaroista. On tärkeää, että tällaiset isot asiat, jotka ovat aiheuttaneet paljon keskustelua ja huolenaiheita tulevaisuudesta, valmistellaan ja viedään eteenpäin nimenomaan parlamentaarisesti, jolloin niille saadaan laaja pohja myöskin käytäntöön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2022 vp

17.34 Sisäministeri Krista Mikkonen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista. Tässä tuli esille paljon niitä asioita, jotka liittyvät tähän lainsäädäntöön ja siihen, miksi myös on haluttu muuttaa tätä arpajaislakia ja nimenomaan tätä meidän järjestelmäämme. Niin kuin tässä tuli esille, on todella tärkeää, että se tehtiin myös vahvassa parlamentaarisessa yhteistyössä, koska se on tietysti iso muutos.

Edustaja Kivisaari hyvin toi esille sitä, kuinka tärkeitä nämä veikkausvoittorahat ja se tuotto ovat olleet meidän eri toimijoille, ja sen takia on tietysti äärimmäisen tärkeää, että jatkossa tätä vastaavaa toimintaa nyt sitten rahoitetaan sieltä valtion budjetista suoraan. Ja toisaalta riippuvuus siitä, mikä on tuotto, katkeaa, koska meillä on myös näyttöä siitä, että nämä tuotot ovat vähentyneet, ja sitä kautta tietysti olisi painetta siitä, että emme pystyisi riittävästi tukemaan tätä erilaista yleishyödyllistä toimintaa, jonka arvo on moninkertainen siihen, mitä yhteiskunta siihen panostaa.

Edustaja Lundénin puheessa tuli esille myös hyvin, miten meidän täytyy varmistaa, että meillä on hyviä keinoja ja välineitä rahapelihaittojen ehkäisemiseen. Tässä todellakin on tehty hyvää työtä. Myös tällä hallituskaudella on tehty erillinen ohjelma siihen liittyen yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, jonka vastuulla on, että meillä on niitä työkaluja, ja totta kai tässä Veikkaus Oy:n oma rooli on ollut tärkeä.

On aivan totta sekin, että meillä pelataan myös muita kuin Veikkaus Oy:n pelejä. Tämä on tietysti se iso kysymys, miten me voimme todellakin varmistaa sen, että mahdollisissa rahapelihaittoissa — joita on myös muita pelejä pelaamalla, muiden yhtiöiden pelejä pelaamalla, etenkin nettimaailmassa — ei käy se tilanne, että meille tulevat kustannukset niistä haitoista, mutta sitten tuotot, mitä saamme tästä rahapelitoiminnasta, vähenevät. Tämä on varmasti se iso kysymys, joka vaatii myös jatkossa paljon keskustelua: mikä se meidän mallimme on tulevaisuudessa, miten me todellakin varmistamme sen, että pelaaminen on turvallista. Meillä on riittävät keinot ehkäistä rahapelihaittoja, ja me pystymme varmistamaan sitä kautta sen, että tämä pelaaminen ei aiheuta kenellekään kohtuuttomia ongelmia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.